

Atodiad 9: Diffiniadau ychwanegol a mathau o gam-drin

Mae prif gategoriâu camdriniaeth wedi eu nodi yn adrannau 3 a 4 o'r llawlyfr ond mae yna rai diffiniadau newydd a phenodol yn cael eu defnyddio hefyd erbyn hyn. Rydym yn nodi yma rhai o'r rhai mwyaf cyffredin ynghyd â dolenni sy'n cysylltu â ffynonellau'r diffiniadau a gwybodaeth bellach.

CAMFANTEISIO'N RHYWIOL AR BLANTⁱ

Ffurf o gamdriniaeth rywiol sy'n cynnwys y weithred rywiol ei hun neu unrhyw fath arall o weithgarwch rhywiol gyda phlentyn (unrhyw un sy'n iau na 18 oed). Hefyd creu delweddau anwedus a/neu unrhyw ddeunydd anwedus arall sy'n cynnwys plant

- Mae cyfnewid yn rhan ohono ac fe all gynnwys gweithred o roi (er enghraifft - bygwth cam-drin) neu o ddal yn ôl (er enghraifft - peidio â chyflawni gweithred dreisgar).
- Fe all fod hwylusydd, sef rhywun sy'n derbyn rhywbeth ynghyd â, neu yn lle, y plentyn sy'n cael ei gamdrin.
- Mae'n bosibl na fydd plentyn yn adnabod natur gamddefnyddiol y berthynas neu'r cyfnewid. Fe all plentyn deimlo ei fod wedi rhoi ei ganiatâd iddo.

MEITHRIN PERTHYNAS AMHRIODOL (GROOMING)ⁱⁱ Mae hyn pan fydd rhywun (yn aml oedolyn neu berson ifanc hŷn) yn creu perthynas, ymddiriedaeth a chysylltiad emosiynol gyda phlentyn neu berson ifanc gyda'r bwriad o ddylanwadu a manteisio arnynt a'u cam-drin. Mae'n risg bosibl i unrhyw blentyn. Fe all ddigwydd ar-lein neu oddiar-lein a bydd yr oedolyn yn aml yn creu perthynas lle mae'r plentyn yn teimlo ei fod wedi ei ddeall neu'n bwysig. Gallai meithrin perthnasau amhriodol gynnwys rhoddion o nwyddau materol neu brofiadau. Mae pobl sy'n meithrin perthnasau amhriodol yn gweithio i ddatblygu sefyllfa lle mae'r plentyn yn ymddiried ynddynt a/neu'n teimlo y gall gael ganddynt rywbeth na all ei gael gan neb arall. Gall hyn fod yn gyfeillgarwch, yn berthynas y mae'r plentyn yn credu ei fod yn berthynas rhamantus, neu'n deimlad o berthyn neu o bwysigrwydd lle bydd y plentyn yn cael statws neu nwyddau sy'n creu argraff ar ei gyfoedion.

CAMFANTEISIO'N DROSEDDOL AR BLANTⁱ Mae hyn pan fydd plentyn dan 18 oed yn rhan o weithgaredd droseddol, er enghraifft cludo cyffuriau neu arian sy'n dod ag elw personol i unigolyn, grŵp neu gang droseddol. Mae'n cynnwys elfen o gyfnewid ac yn gallu bod yn gamddefnydd o'r plentyn hyd yn oed os yw'n ymddangos yn gydsyniol. Mae'n cynnwys gorfodi a/neu ddenu i gydymffurfio, a bydd yn aml yn mynd law yn llaw â bygythiad o drais. Un agwedd nodweddiadol yw'r anghydbwysedd pŵer sy'n ffafrio'r rheiny sy'n camfanteisio.

Mae **BWLIOⁱⁱⁱ** yn ymddygiad sy'n brifo rhywun arall. Mae'n cynnwys galw enwau, taro, gwthio, lledaenu clecs, bygwth neu danseilio hyder. Fe all ddigwydd yn unrhyw le – yn yr ysgol, yn y cartref neu ar-lein. Bydd fel arfer yn digwydd dro ar ôl tro dros gyfnod hir. Mae sawl ffurf ar fwlio, er enghraifft:

- bwlio corfforol (taro, slapio, gwthio)
- bwlio llafar (galw enwau, clepian, bygwth)
- cam-drin aneiriol (arwyddion llaw, negeseuon testun)
- cam-drin emosiynol (bygwth, bychanu)
- eithrio (anwybyddu, ynysu)
- tanseilio hyder, beirniadu cyson, lledaenu clecs
- llech-drin (manipulation), gorfodi
- galwadau ffôn distaw, ffug neu sarhaus

Mae'r mathau canlynol o fwlio yn cael eu cyfrif hefyd yn DROSEDDAU CASINEB: bwlio hiliol, bwlio rhywiol, bwlio homoffobig neu drawsffobig, a bwlio rhywun oherwydd eu hanabledd.

SEIBERFWLIO / CAM-DRIN AR-LEINⁱⁱ Bwlio sy'n digwydd ar-lein. Yn wahanol i fwlio oddiar-lein, gall bwlio ar-lein ddilyn y plentyn i ble bynnag y bydd yn mynd, drwy ei rwydweithiau cymdeithasol, ei gemau ar-lein a'i ffôn symudol. Gall seiberfwlio gynnwys:

- anfon negeseuon testun bygythiol / ddirfiol
- creu a rhannu delweddau neu fideos
- trolling – the sending of menacing or upsetting messages on social networks, chat rooms or online game
- 'trolio' – anfon negeseuon bygythiol neu ofidus drwy rwydweithiau cymdeithasol, neu gemau ar-lein
- eithrio plant o gemau, gweithgareddau neu grwpiau cyfeillgarwch ar-lein
- cywilyddio ar-lein

- sefydlu safleoedd neu grwpiau casineb am blentyn penodol
- annog hunan-niweidio
- pleidleisio o blaid neu yn erbyn rhywun mewn pŵl difrifol
- creu cyfrifon ffug, dwyn hunaniaethau ar-lein plentyn neu berson ifanc er mwyn codi cywilydd neu greu trafferth
- anfon negeseuon rhywiol h.y. secstio
- pwysu ar blant i anfon delweddu rhywiol neu gymryd rhan mewn sgysiau rhywiol

CAM-DRIN NEU DRAIS DOMESTIG^{iv} Mae hyn yn ymddygiad oddi mewn i berthynas lle bydd un person yn cam-drin y llall er mwyn ennill neu gadw grym drosto neu drosti. Mae'n cynnwys cam-drin corfforol, rhywiol, emosiynol, seicolegol ac ariannol. Mae **RHEOLAETH ORFODOL** yn batrwm o ddigwyddiadau pwrpasol dros amser sy'n galluogi unigolyn i ennill rheolaeth, neu'r gallu i orfodi, neu rym dros un arall. Mae Adran 76 o Ddeddf Troseddau Difrifol 2015 yn ymdrin â rheoli ymddygiad a gorfodaeth droseddol lle mae cysylltiad personol rhwng yr un sy'n cyflawni'r drosedd a'r un sy'n ei ddiodef. Mae'n ei gwneud yn bosibl i erlyn troseddwr lle nad yw'r dioddefwr wedi dioddef trais corfforol difrifol, ond lle mae o neu hi wedi dioddef cam-drin seicolegol ac emosiynol eithafol.

CAM-DRIN YSBRYDOL^v Nodwedd benodol cam-drin ysbrydol yw patrwm parhaus, systematig o reolaeth orfodol mewn cyd-destun crefyddol (Oakley, 2017). Ei elfennau allweddol yw llech-drin (manipulation), manteisio a rheoli drwy'r camddefnydd o'r ysgrythurau neu safbwynt diwinyddol, sensro penderfyniadau, rhoi pwysau i gydymffurfio, gorfodi atebolrwydd, mynnu ufudd-dod, a chosbi drwy eithrio neu ynysu... a hyn wedi ei nodweddu gan batrwm parhaus o ymddygiad yn cynnwys beio, cywilyddio, bygwth a rheoli ymddygiad. (Oakley 2009, Oakley a Kinmond 2013). Fel gyda phob math arall o gamdriniaeth, bydd cam-drin ysbrydol weithiau'n cael ei ddefnyddio i gyfiawnhau mathau eraill o gamdriniaeth, ac yn cydfodoli â nhw a diwyllianau niweidiol eraill. Fel a nodwyd eisoes, mae iddo bob amser elfen emosiynol neu seicolegol ac mae modd felly ei ystyried yn is-gategori o gam-drin seicolegol. Mewn ambell achos mwy eithafol, fe all fod cam-drin ysbrydol yn cyd-fynd â cham-drin corfforol a rhywiol.

CAM-DRIN PLANT ANNIWEDDAR / HANESYDDOL^{vi} Hwn yw'r term ar gyfer camdriniaeth a ddigwyddodd pan oedd oedolyn yn blentyn neu'n berson ifanc dan 18 oed. Bydd oedolion a gafodd eu cam-drin yn ystod eu plentynod weithiau'n beio eu hunain, neu wedi eu gwneud i deimlo mai y nhw sydd ar fai am yr hyn a ddigwyddodd.

CAETHWASIAETH FODERN^{vii} Manteisio ar bobl mewn modd anghyfreithlon er budd personol neu fasnachol. Mae'n ymdrin ag ystod eang o gamdriniaeth a chamfanteisio gan gynnwys camfanteisio'n rhywiol, caethwasanaeth domestig, llafurio dan orfodaeth, camfanteisio troseddol a chynaeafu organau. Gall dioddefwyr caethwasiaeth fodern fod o unrhyw oedran, rhyw, cenedl neu ethnigrwydd. Maent yn dod yn gaethwieision drwy dwyll neu ar ôl eu bygwth, ac oherwydd ofn neu fygythiadau fe allen deimlo nad oes modd gadael nac ychwaith adrodd i'r awdurdodau yghylch y troseddu. Mae'n bosibl na fyddant yn deall eu bod yn dioddef trosedd.

RADICALEIDDIO^{viii} Mae hwn yn broses sy'n cael ei ddefnyddio i gymell pobl i gefnogi terfysgaeth ac eithafiaeth ac, mewn rhai achosion, i ymaelodi â grwpiau terfysgol.

ANFFURFIO ORGANAU RHYWIOL MERCH (FGM)^{ix} Y term ar gyfer y weithred o newid neu ddileu organau rhywiol merch yn fwriadol ac am resymau nad ydynt yn rhesymau meddygol. Termiau eraill amdano yw 'enwaedu benywaidd' neu'n 'dorri ar fenyw'. Mae FGM yn ffurf o gam-drin. Mae FGM yn beryglus ac yn drosedd yn y DU.

Mae'r diffiniadau hyn yn seiliedig ar wybodaeth o'r gwefannau canlynol ac mae'r panel yn cydnabod nad ein diffiniadau gwreiddiol yw'r rhain er bod rhai wedi eu cyfieithu i'r Gymraeg gennym. Ymwelwyd â'r dolenni 07/2022

ⁱ Camddefnyddio plant yn rhywiol a manteisio troseddol ar blant <https://diogelu.cymru>

ⁱⁱ Meithrin perthynas amhriodol (GROOMING) <https://cymunedaumwydiogel.cymru/> <https://diogelu.cymru/>

ⁱⁱⁱ Bwlio a seiberfwlio www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/bullying-and-cyberbullying/

^{iv} Cam-drin domestig a rheolaeth orfodol <https://diogelu.cymru> Domestic Abuse Bill 2020: factsheets - GOV.UK

^v Camdrin ysbrydol spiritual-abuse-position-statement.pdf (thirtyoneeight.org)

^{vi} Cam-drin hanesyddol www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/non-recent-abuse/

^{vii} Caethwasiaeth Fodern <https://cymunedaumwydiogel.cymru/caethwasiaeth-fodern-a-chamfanteisio/>

^{viii} Radicaleiddio <https://learning.nspcc.org.uk/safeguarding-child-protection/radicalisation>

^{ix} FGM <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/female-genital-mutilation-fgm/>